

Bijlage 1

Besluit van de Vlaamse Executieve houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen (Bermbesluit) 27/06/84

Art. 1. Dit besluit is toepasselijk op de bermen gelegen langs wegen, waterlopen en spoorwegen, in zoverre publiekrechtelijke rechtspersonen krachtens enig recht van beheer bevoegd zijn om de handelingen te stellen die bij dit besluit geregeld worden.

Onder bermen wordt voor de toepassing van dit besluit verstaan: bermen en taluds.

Art. 2. Het gebruik van biociden op bermen is verboden.

Art. 3. Begraasde bermen mogen niet vóór 15 juni gemaaid worden. Een eventuele tweede maaibeurt mag slechts uitgevoerd worden na 15 september.

Het maaisel dient verwijderd te worden binnen de tien dagen na het maaien.

Art. 4. Door de Vlaamse minister bevoegd voor natuurbehoud mag worden afgeweken van de bepalingen van artikel 3.

Art. 5. Maaibeheer, hetzij in handwerk, hetzij met machines, dient uitgevoerd te worden zonder de ondergrondse plantendelen en de houtige gewassen te beschadigen.

Art. 6. Overtreding van dit besluit wordt gestraft overeenkomstig de artikelen 44 en 47 van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud.

Art. 7. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 1985.

Art. 8. De Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening, Landinrichting en Natuurbehoud is belast met de uitvoering van dit besluit.

De Voorzitter,
G. Geens

De Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening, Landinrichting en Natuurbehoud,
P. Akkermans

Bijlage 2

Omzendbrief betreffende bermbeheer door publiekrechtelijke rechtspersonen (4/6/87)

In het Belgisch Staatsblad van 2 oktober 1984 is het besluit van de Vlaamse regering van 27 juni 1984 verschenen houdende maatregelen inzake natuurbehoud op de bermen beheerd door publiekrechtelijke rechtspersonen (84-1820: p. 13388-13393/addendum: Belgisch Staatsblad 26 februari 1985, 85-312: p. 2129).

Dit besluit, hierna “Bermbesluit” genoemd, is in werking getreden op 1 januari 1985.

Deze omzendbrief heeft tot doel bij de aanvang van een nieuw groeiseizoen de aandacht van de publiekrechtelijke rechtspersonen te vestigen op het bermbesluit en nader te informeren over de toepassing.

A. Doel van het bermbesluit:

Wegbermen zijn niet uitsluitend landschappelijke elementen maar vaak bevatten ze ook een rijke fauna en flora.

Het bermbesluit, getroffen in uitvoering van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, beoogt een natuurvriendelijk bermbeheer te stimuleren via een aangepast maai-beheer met daartoe geschikt materieel en met verbod tot gebruik van biociden. Bij de toepassing van het bermbesluit, dient de verantwoordelijke overheid echter rekening te houden met andere taken, met name het instaan voor verkeersveiligheid, de bestrijding van voor de menselijke economie schadelijke organismen, het beheersen van de grondwaterhuishouding en het voorkomen van wateroverlast.

Bij toepassing van het bermbesluit kan hiermee rekening gehouden worden overeenkomstig het proportionaliteitsprincipe dat in het advies van de Raad van State over het besluit werd omschreven.

B. Toepassing van het besluit:

Onder voorbehoud van de evolutie van de rechtspraak, leek het voor een eenvormige toepassing wenselijk de draagwijdte van enkele termen nader te omschrijven.

a) Omschrijving van het begrip “bermen”

Het besluit is van toepassing op alle terreinen, die bestaan uit zowel vlakke als hellende overgangszones tussen de eigenlijke weginfrastructuur en andere gebruiksterreinen en die beheerd worden door een publiekrechtelijk rechtspersoon. Het bermbesluit is eveneens van toepassing op de stroken tussen verschillende rijbanen.

Wat de bermen langs waterlopen betreft wordt de strook bedoeld, waarop plantengroei voorkomt.

Rekening houdend met de wettelijke grondslag van het bermbesluit, dat een uitvoering is van de artikelen 37 en 38 van de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud, is het duidelijk dat het besluit alleen van toepassing is op de bermen gelegen in de landelijke ruimte, met uitsluiting van de gesloten bebouwing.

Dit betekent dan ook dat bermen gelegen in de bebouwde delen van gemeenten als zodanig niet onder de toepassing vallen van het besluit.

Dit wil niet zeggen dat belangrijke bermen (bv. oevers van rivieren) die doorheen een bebouwd gedeelte lopen niet (overeenkomstig het bermbesluit) kunnen beheerd worden. Ook hier kan de landschappelijke en ecologische functie van de bermen belangrijk zijn.

Het is de taak van de bermbeheerder om, op grond van de ligging in een landelijk of stedelijk gebied, uit te maken welke bermgedeelten in aanmerking kunnen genomen worden en welke niet.

b) Omschrijving begrippen “wegen, waterlopen en spoorwegen”

Tot de wegen worden de rij-, voet- en fietswegen gerekend; tot de waterlopen alle rivieren, kanalen, beken, meren en vijvers, die door een publiekrechtelijk rechtspersoon aan enige vorm van beheer onderworpen zijn; tot de spoorwegen behoren naast de eigenlijke spoorgedeelten met bijzondere schouwpaden, ook alle aanhorigheden, zoals emplacementen, enz.

c) Begraasde bermen

Met begraasde bermen worden de bermen bedoeld die in hoofdzaak begroeid zijn met grassen en kruidachtige vegetaties.

Ook dient het mogelijk misverstand uit de weg geruimd dat onder begraasde bermen enkel de bermen zouden gerekend worden die gebruikt worden door allerlei grasetende dieren.

d) Publiekrechtelijke rechtspersonen

Tot de publiekrechtelijke rechtspersonen worden alle besturen en instellingen gerekend, behorend tot de openbare rechtspersonen (openbare besturen) en tot die organismen waarop de wet van 16 maart 1954 van toepassing is.

Hieronder volgt een lijst van de voornaamste publiekrechtelijke rechtspersonen, waarop het besluit van toepassing is, en die in enige mate kunnen instaan voor het beheer van bermen.

Deze lijst heeft slechts een indicatieve waarde:

- Staat (ministeries, wegenfonds, schoolfonds,...) en Gewest;
- provincies;
- gemeenten, agglomeraties en federaties van gemeenten, O.C.M.W.'s en kerkfabrieken;
- verenigingen van gemeenten;
- Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen;
- Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen;
- Nationale Landmaatschappij;
- Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest;
- Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken;
- Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij;
- Universiteiten en instellingen voor universitair onderwijs van het Rijk;

- Koninklijke Schenking;
- P.T.T.;
- B.R.T.;
- Dienst der Scheepvaart;
- N.V. Zeekanaal en Haveninrichting van Brussel;
- Maatschappij der Brugse Zeevaartinrichtingen;
- de autonome havens, ingesteld door bijzondere wetten;
- Nationale Maatschappij der Waterleidingen;
- Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen;
- Gewestelijke Investeringsmaatschappijen;
- de Polders en verenigingen van de Polders;
- de Wateringen en verenigingen van Wateringen;
- ruilverkavelingscomités;
- internationale organisaties, waarvan de Belgische Staat de rechtspersoonlijkheid heeft erkend.

Het is belangrijk op te merken dat het openbaar bestuur of de openbare instelling niet noodzakelijk de bermen in eigendom hoeft te hebben. Ook de bermen, waarvoor wettelijk enige vorm van beheer is opgelegd, vallen onder de toepassing van het besluit, zoals met name de bermen waarop de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen van toepassing is.

Bovendien wordt in toepassing geen onderscheid gemaakt tussen de bermen behorend tot het openbaar of privaat domein van het betrokken openbaar bestuur of instelling.

Ook op de bermen waarvan het beheer op grond van een overeenkomst of akkoord uitgevoerd wordt door derden, blijft het openbaar bestuur verantwoordelijk voor de wijze van uitvoering. Het toezichthoudend bestuur of instelling dient er op toe te zien dat alle bepalingen in de overeenkomsten conform zijn met het bermbesluit en dat ze ook als zodanig worden nageleefd.

C. Verbod van het gebruik van biociden:

Onder biociden worden alle middelen verstaan om levende wezens te vernietigen: herbiciden, insecticiden, fungiciden, bactericiden, enz.

Het verbod tot gebruik van biociden geldt voor alle bermen, ook onbegroeide, voor zover de noodzaak tot gebruik ervan niet kan ingeroepen worden omwille van een ander algemeen belang.

Gelet op de nevenwerking van de biociden heeft een publiekrechtelijke rechtspersoon er dan ook alle belang bij om het gebruik ervan te beperken of zo mogelijk volledig stop te zetten. De laatste jaren is er trouwens een duidelijke vermindering in het gebruik van biociden vastgesteld.

Wat het onderhoud van wegbermen betreft, is het gebruik van biociden veelal niet noodzakelijk.

Zelfs voor het vrijhouden van wegranden, verkeers- en signalisatieborden, vangrails en onverharde parkeerstroken en -terreinen is het aangewezen om zoveel mogelijk op mechanische middelen beroep te doen.

Thans zijn er heel wat toestellen op de markt die toelaten om ook in moeilijke omstandigheden te werken.

Het is wenselijk dat bij de aanleg van nieuwe infrastructuren aandacht wordt besteed aan de vereisten van een in de zin van het bermbesluit natuurvriendelijk onderhoud.

Voor de bestrijding van bepaalde distelsoorten of van andere organismen die schade kunnen toebrengen aan de menselijke activiteiten, of voor het onder controle houden van de ontwikkeling van netelvegetatie, kan vaak via een aangepast maaibeheer tot een bevredigende oplossing gekomen worden. Het is beter de oorzaak te bestrijden dan de gevolgen.

D. Maaibeheer

a) Maaiperiodes (artikel 3 van het bermbesluit)

Als begindata voor eventuele maaibeurten worden 15 juni en 15 september vooropgesteld. Half juni is een tijdstip dat voor nagenoeg alle bermen, ongeacht de bodem, als richtdatum kan beschouwd worden.

Een laat maaitijdstip laat de in de lente bloeiende planten toe om zaad te vormen. Sommige kennen in het najaar een tweede bloei. In uitzonderlijke gevallen kan, om redenen van natuurbehoud, een afwijking worden verleend wat deze richtdata betreft (artikel 4 van het besluit).

Om deze afwijking te bekomen dient het bestuur een aanvraag te richten tot één van de volgende adressen:

- Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu.
- Bestuur Landinrichting (Natuurbehoud).
- West-Vlaanderen: Werkhuisstraat 9, 8000 Brugge.
- Oost-Vlaanderen: Gebr. Van Eyckstraat 4-6, 9000 Gent.
- Antwerpen: Weidestraat 60, 2600 Berchem.
- Limburg: Helbeekplein 9, 3500 Hasselt.
- Vlaams Brabant: H. Hooverplein 6, 3000 Leuven.

Bij de aanvraag moet een plan gevoegd worden (schaal 1/10 000) met aanduiding van de secties waarvoor een aanvraag wordt ingediend. Tevens dient vermeld te worden op welke motivering inzake natuurbehoud een afwijking wordt gevraagd. Het is belangrijk hier nogmaals te vermelden dat het maaien van wegranden voor het vrijhouden van verkeers- en signalisatieborden buiten de vastgestelde data kan gebeuren om rekening te houden met de opdrachten terzake van bepaalde openbare besturen. Dit betekent dat eventueel een vroeger maaitijdstip kan gekozen worden indien de verkeersveiligheid in het gedrang zou komen.

b) Afvoeren van maaisel

Het afvoeren van maaisel is een belangrijk onderdeel bij het natuurvriendelijk bermbeheer.

Het maaisel dient binnen de tien dagen verwijderd te worden. Deze afvoer is noodzakelijk om de bermen voedselarm te maken. Dit laatste is een voorwaarde voor het bekomen van een bloemrijke berm, die nog weinig onderhoud nodig heeft. Het is de bermbeheerder die zal moeten uitmaken welke oplossing daaraan dient te worden gegeven. Ook voor de afvoer van het maaisel kan het zg. "proportionaliteitsbeginsel" worden ingeroepen.

c) Te gebruiken materieel

Het materieel dat ingezet wordt voor het onderhoud van de bermen is belangrijk evenals de manier waarop gemaaid wordt.

Het maaien, zowel manueel als machinaal, dient op zodanige wijze te gebeuren dat de ondergrondse plantendelen en eventuele voorkomende struiken niet beschadigd worden (artikel 5 van het bermbesluit).

Bij alle vormen van machinaal maaien is de afstelling van de maaihoogte bij het maaien belangrijk. Regelmatige controle van deze hoogte bij het maaien zelf is aangewezen. De maaimachine voor het bermonderhoud wordt best niet lager dan 10 cm ingesteld.

De gemeenten en andere publiekrechtelijke rechtspersonen die bermen beheren worden in het Europees Jaar van het Milieu ertoe aangezet om het bermbesluit binnen hun verantwoordelijkheid op korrekte wijze toe te passen.

Aanvullende informatie en advies kan verkregen worden bij de Dienst voor Natuurbehoud van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Belliardstraat 12, te 1040 Brussel.

J. Lenssens,
Gemeenschapsminister van Volksgezondheid en Leefmilieu

Bijlage 3

Omzendbrief OW 98/3 Toepassing van het bermbesluit (9/6/98)

Met dienstorder LI/AWV 93/2 werd een wezenlijk onderscheid gecreëerd tussen het bermbeheer van gewestwegen en dit van de bevaarbare waterlopen dat gelijklopend was met de bepaling van de omzendbrief van 21 mei 1991.

Mij tevens baserend op het advies van AMINAL (afdeling Natuur) acht ik het opportuun om de richtlijnen van laatstgenoemde brief opnieuw in voege te brengen; deze luiden als volgt:

1. Toepassingsgebied

De bermen gelegen binnen de wegeninfrastructuur, zoals tussenbermen en middenbermen vallen ook onder het toepassingsgebied; de verhardingen en de open drains vanzelfsprekend niet. Plantsoenen zoals die veelal in stedelijke gebieden voorkomen of die deel uitmaken van een parking, rusthoek of dienstencomplex zijn uiteraard geen bermen. Voor deze plantsoenen geldt inz. vanuit esthetische overwegingen een eigen specifiek beheer. Overigens moet, zowel in de stedelijke als de landelijke zone, omwille van landschappelijke en ecologische redenen, het bermbesluit onverkort worden toegepast.

2. Het gebruik van biociden

Met het oog op een natuurvriendelijk bermbeheer wens ik dat op de bermen en taluds het gebruik van biociden overall en in alle omstandigheden wordt uitgesloten. De bepaling van de omzendbrief d.d. 4 juni 1987, met betrekking tot toepassing van het bermbesluit, die op basis van het proportionaliteitsbeginsel, het gebruik van biociden in specifieke omstandigheden eventueel toelaat mag niet meer ingeroepen worden om er het biocidengebruik te verantwoorden.

3. Het maaibeheer

Het bermbesluit vermeldt 2 maaibeurten: een eerste die niet vóór 15 juni mag gebeuren en, eventueel, een tweede die niet vóór 15 september mag gebeuren.

Ter zake stel ik als algemeen principe voorop dat jaarlijks niet meer dan 1 maal wordt gemaaid behalve op plaatsen met distelvegetatie. Uitsluitend op deze plaatsen kan jaarlijks 2 maal worden gemaaid.

Slechts in de volgende specifieke gevallen kan het aantal maaibeurten worden verhoogd wanneer dit vanuit veiligheidsoverwegingen nodig is voor de goede zichtbaarheid:

1. het vrijhouden van bebakening zoals lage verkeersborden, vangrails, katafootpaaltjes edm.
2. het maaien van tussen- en middenbermen en van bermen die als pechstrook dienst moeten doen.

Ook in deze gevallen zal het maaisel worden opgeruimd. Deze verplichting moet strikt worden nageleefd. Ze is van het allergrootste belang bij een goed maaibeheer.

Bovendien is het aangewezen niet jaarlijks te maaien:

- Op schrale gronden met bijvoorbeeld heideachtige vegetatie.
- Op uitgestrekte, brede bermen zoals bijvoorbeeld langs waterwegen of bij verkeerswisselaars die niet perse het vlakke, kale karakter moeten hebben zoals dit nu meestal het geval is. Er dient hier geopteerd voor een spontanere ontwikkeling van de vegetatie met mogelijke bosvorming. Het maaien kan dan over meerdere jaren gespreid worden. Eventueel kunnen overeenkomsten voor begrazing of ander beheer worden aangegaan.
- Op bermen, aansluitend bij natuurgebieden en natuurreservaten, waar uiteraard moet rekening worden gehouden met de natuurlijke ontwikkeling en eigenschappen van het aangrenzende gebied, bijvoorbeeld door niet jaarlijks te maaien of het tijdstip van maaien aan te passen. Waar de berm de natuurlijke overgang naar het natuur- of reservaatgebied vormt en er in feite deel van uitmaakt zal een geïntegreerd beheer van de bermen en het aangrenzende gebied worden uitgewerkt, waarbij naast het maaibeheer aandacht wordt besteed aan andere beheersaspecten zoals afwatering, toegankelijkheid, faunabeheer enz. Eventueel zullen hiervoor overeenkomsten worden gesloten.

Eddy Baldewyns

Vlaams Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening

Bijlage 4

Fragment uit Omzendbrief LNW/98/01 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud en wat de voorwaarden voor het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen betreft volgens het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (10/11/98)

1.2.7 Bermvegetaties

Wat?

Bermvegetaties zijn begroeiingen op bermen. Het zijn ecologische groene aders in het cultuurlandschap waar vele planten en dieren tijdelijk of permanent een leefgebied hebben gevonden.

Volgens het Bermbesluit (1984) gaat het om bermen en taluds langs wegen, waterlopen en spoorwegen. In de omzendbrief van 4 juni 1987 is het begrip bermen nader gedefinieerd als: alle terreinen, die bestaan uit zowel vlakke als hellende overgangszones tussen de eigenlijke weginfrastructuur en andere gebruikersterreinen en die beheerd worden door een publiekrechtelijke rechtspersoon. Wat de bermen langs waterlopen betreft wordt de strook bedoeld, waarop plantengroei voorkomt. Met begraasde bermen worden de bermen bedoeld die in hoofdzaak begroeid zijn met grassen en kruidachtige vegetaties.

Karteringseenheden BWK

De overeenstemmende karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart van België zijn:

- Kd: dijk
- Ks: verlaten spoorweg of interessante spoorbermvegetatie.

Volgens Zwaenepoel (1998) zijn er in Vlaanderen 37 verschillende types bermvegetaties te onderscheiden, naargelang de soortensamenstelling, het bijbehorende bodemtype, de lichtintensiteit, de voedselrijkdom, enzovoort.

Normale onderhoudswerken:

Het normale onderhoud van wegbermen volgt de bepalingen van het bermbesluit:

- men gebruikt geen bestrijdingsmiddelen op bermen (Onder bestrijdingsmiddelen wordt verstaan werkzame stoffen en preparaten die een of meer werkzame stoffen bevatten, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd en bestemd om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken of onschadelijk te maken, de effecten daarvan voorkomen of dit op andere wijze te bestrijden). Bij de aanleg van nieuwe infrastructuren dient aandacht besteed aan de vereisten van een natuurvriendelijk onderhoud.
- grazige bermen maait men niet voor 15 juni (Het maaien van wegranden voor het vrijhouden van verkeers- en signalisatieborden en het maaien van tussen- en middenbermen en van bermen die als pechstrook dienst moeten doen kan gebeuren buiten de vastgestelde data.
Indien de verkeersveiligheid in het gedrang zou komen kan eventueel een vroeger maaitijdstip gekozen worden).
- een eventuele tweede maaibeurt voert men slechts uit na 15 september.
- het is aangewezen niet jaarlijks te maaien: op schrale gronden met bijvoorbeeld heideachtige vegetatie, op uitgestrekte brede bermen zoals bijvoorbeeld waterwegen of verkeerswisselaars; er dient hier geopteerd voor een spontanere ontwikkeling van de vegetatie met een mogelijke bosvorming. Het maaien kan over meerdere jaren gespreid worden.

- op bermen, aansluitend bij natuurgebieden en natuurreservaten, waar uiteraard rekening moet gehouden worden met de natuurlijke ontwikkeling en eigenschappen van het aangrenzend gebied, bijvoorbeeld door niet jaarlijks te maaien of het tijdstip van maaien aan te passen. Waar de berm de natuurlijke overgang naar het natuur- of reservaatgebied vormt en er in feite deel van uitmaakt zal een geïntegreerd beheer van de bermen en het aangrenzend gebied worden uitgewerkt, waarbij naast het maaibeheer aandacht wordt besteed aan andere beheersaspecten zoals afwatering, toegankelijkheid, faunabeheer, enzovoort. Eventueel zullen hiervoor overeenkomsten worden gesloten.
- men verwijdert het maaisel.
- de Vlaamse minister bevoegd voor het natuurbehoud kan afwijkingen toestaan op het maaitijdstip;
- men maait zonder de ondergrondse plantendelen en de houtige gewassen te beschadigen; de afstelling van de maaihogte is belangrijk.
Regelmatige controle van deze hoogte tijdens het maaien zelf is aangewezen. De maaimachine voor het bermonderhoud wordt het best niet lager dan 10 cm ingesteld.
- men maakt per gemeente een bermbeheersplan op.

Het normale onderhoud van bermen kan worden verfijnd naargelang het type bermvegetatie. Zie hiervoor het boek 'Werk aan de berm! Handboek botanisch bermbeheer' (Zwaenepoel, 1998). Alle gemeentebesturen hebben van de Afdeling Natuur van de Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer een exemplaar van dit boek ontvangen.

Th. Kelchtermans,
Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling

Verklarende woordenlijst

abiotisch: behorend tot de niet-levende natuur (lucht, water, bodem)

aflagen: weghalen van de oppervlakkige bodemlaag of de vegetatie

biodiversiteit: biologische diversiteit, verscheidenheid aan levende materie: dieren, planten, zwammen en micro-organismen

biotisch: behorend tot de levende natuur

climax: natuurlijk en vrij stabiel eindstadium van de successie

digestaat: nat eindproduct dat na de anaërobe vergisting overblijft

droge depositie: verzurende stoffen uit de lucht die als stofdeeltjes of als gassen neerslaan op het aardoppervlak, onder invloed van wind of zwaartekracht

ecologisch bermbeheer: door (maai)beheer de natuurwaarden in de berm zo goed mogelijk tot ontwikkeling brengen

extern beheer: beheersingrepen om de uitwendige druk op het ecosysteem te verminderen of weg te nemen

gelaagdheid: verticale structuur van een ecosysteem, manier waarop de organismen in verticale richting verspreid zijn

habitat: plaats waar de voorwaarden zodanig zijn dat een bepaald organisme normaal kan leven

intern beheer: beheer uitgevoerd binnen het ecosysteem zelf

levensgemeenschap: geheel van elkaar beïnvloedende, tot verschillende soorten behorende organismen, gebonden aan een bepaald milieu

nabegrazing: begrazing na een maaibeurt

natte depositie: verzurende stoffen uit de lucht die als natte neerslag neerslaan op het aardoppervlak, onder invloed van regen, hagel of sneeuw

OVAM: Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

percolaatwater: vloeistof die vrijkomt bij het composteren

restgrond: overblijvend deel van een onteigend perceel na uitvoering van infrastructuurwerken, in eigendom van de beherende instantie

successie: de opeenvolgende veranderingen die zich spontaan in een vegetatie voordoen en waarbij een levensgemeenschap ontstaat of in een andere overgaat

VLACO: Vlaamse Compostorganisatie

VLAREA: Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer

VLAREBO: Vlaams reglement betreffende de bodemsanering

VVP: Vereniging van de Vlaamse Provincies

zwad: op een rij gelegd afgemaaid gras

zwerfvuil: klein vast afval dat door menselijk toedoen terug te vinden is op een niet daarvoor bestemde (openbare) plaats